

Výročníá správa VIA IURIS 2011

Obsah:

I. Čo zaujímavé sa nám podarilo v roku 2011?	2
II. VIA IURIS v číslach v roku 2011	5
III. Témy VIA IURIS v roku 2011	6
IV. Zodpovedný občan	7
IV.1. Prístup k informáciám a transparentnosť rozhodovania úradov	7
IV.2. Široká účasť verejnosti na rozhodovaní v konaniach týkajúcich sa životného prostredia a jej prístup k súdom	8
IV.3. Pomoc tým, ktorí sú zastrašovaní pri obhajobe verejného záujmu	9
V. Zodpovednosť sudcov	11
V.1. Kvalita súdnych rozhodnutí	11
V.2. Prístup k súdnym rozhodnutiam	11
V.3. Sudcovská etika	12
V.4. Disciplinárne súdnictvo	12
V.5. Monitoring výberu sudcov a súdnych funkcionárov	13
VI. Zodpovednosť verejných činiteľov	14
VII. Podporné aktivity	15
VII.1. Prvá právna pomoc	15
VII.2. Biela Vrana	16
VII.3. Otvorené právo a Cena Otvoreného práva	18
VIII. VIA IURIS v médiách v roku 2011	19
IX. Správa o hospodárení združenia v roku 2011	20
IX.1. Príjmy	20
IX.2. Výdavky	21
IX.3. Správa nezávislého audítora	22
X. Ľudia vo VIA IURIS	23
X.1. Členovia tímu	23
X.2. Spolupracujúci právnici a advokáti	23
X.3. Členovia rady	23

NAŠE TÉMY

ZODPOVEDNÝ OBČAN

VIA IURIS presadzuje prístup občanov k informáciám a ich možnosť zúčastniť sa na rozhodovaní. Robíme tak v konkrétnych kauzách, aj prostredníctvom legislatívnych návrhov.

ZODPOVEDNOSŤ SUDCOV

VIA IURIS presadzuje vyvažovanie sudcovskej nezávislosti zodpovednosťou sudcov. Organizujeme odborné konferencie, venujeme sa analytickej a legislatívnej činnosti.

ZODPOVEDNOSŤ VEREJNÝCH ČINITEĽOV

VIA IURIS analyzuje zodpovednosť volených funkcionárov a štátnych úradníkov. V tejto súvislosti sa venujeme analytickej a legislatívnej práci a zabezpečujeme poskytovanie právnej pomoci občanom.

I. Čo zaujímavé sa nám podarilo v roku 2011?

Súdy môžu úradom prikázať zverejniť informácie

Pripravili sme zmenu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktorá umožňuje súdom priamo prikázať kompetentnému úradu zverejniť informácie, ktoré od nich cez infozákon žiadajú občania. Zákon toto neupravoval a občania museli podstúpiť kolotoč súdnych konaní. Novela Občianskeho súdneho poriadku, vrátane nami pripravených ustanovení, bola schválená v októbri 2011, účinná je od januára 2012.

Ďalšie posilnenie verejnosti pri rozhodovaní o životnom prostredí

Zapojili sme sa do pripomienkovania zákona EIA a do návrhu novely sa nám podarilo presadiť päť zo siedmich pripomienok. Novela zákona EIA bola v parlamente schválená, čím sa posilnila účasť verejnosti pri povoľovaní projektov s významným vplyvom na životné prostredie. Taktiež sme Ministerstvu životného prostredia SR poslali podnet na zmenu Zákona o ochrane prírody a krajiny a navrhli znovuzavedenie tzv. účasti. Novela tohto zákona bola v októbri 2011 schválená v parlamente.

Alternatívna správa o implementácii Aarhuského dohovoru

Ministerstvo životného prostredia SR poskytlo medzinárodnému spoločenstvu nepravdivé informácie o možnostiach našich občanov zúčastniť sa na rozhodovaní, ktoré má dopad na životné prostredie. Na stretnutí 48 členských krajín tzv. Aarhuského dohovoru totiž ministerstvo predložilo správu, ktorá neodrážala stav plnenia záväzkov SR. Preto sme pripravili a zaslali medzinárodnému spoločenstvu alternatívnu správu, ktorá sa snažila o objektívne doplnenie popisu situácie na Slovensku a odrážala naše skúsenosti z práce na konkrétnych prípadoch a legislatívnych návrhoch.

Súdy musia sprístupňovať všetky svoje rozhodnutia

Pripravili sme legislatívny návrh o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete a o sprístupňovaní súdnych rozhodnutí na žiadosť. Návrh bol zaslaný Ministerstvu spravodlivosti SR a jeho podstata bola premietnutá do textu zákona. Od 1. januára 2012 sú tak všetky súdne rozhodnutia zverejňované na internete a sú prístupné aj na základe žiadostí občanov.

Kvalita súdnych rozhodnutí

Tejto dôležitej oblasti súdnictva sme sa venovali v rámci našej analytickej činnosti. Najskôr sme spracovali analýzu o slobode prejavu a žalobách verejných činiteľov na ochranu dobrej povesti, v ktorej sme porovnávali prístup súdov na Slovensku, v USA a

Európskeho súdu pre ľudské práva k žalobám verejných činiteľov na ochranu dobrej povesti. V druhej polovici roka 2011 sme vypracovali analýzu o kvalite súdnych rozhodnutí, ktorej súčasťou je legislatívny návrh ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktoré sa týkajú odôvodňovania súdnych rozhodnutí.

Zodpovednosť verejných činiteľov

V roku 2011 sme publikovali komplexnú analýzu systému zodpovednosti verejných činiteľov, ktorá bola výsledkom našej niekoľkoročnej práce. Analýza potvrdzuje neefektívnosť trestnoprávnej úpravy, neexistujúcu disciplinárnu zodpovednosť a neuplatňovanie zodpovednosti za škodu spôsobenú verejnými činiteľmi. Súčasťou analýzy sú odporúčania k legislatívnym zmenám, ktoré by priblížili slovenskú právnu úpravu fungujúcim štandardom v zahraničí.

Pomohli sme ľuďom v konkrétnych kauzách

Pezinská skládka patrí medzi najvýznamnejšie kauzy VIA IURIS. V kauze momentálne prebieha konanie na Súdnom dvore Európskej únie o piatich predbežných otázkach predložených Najvyšším súdom SR. Koncom roka 2010 sme na výzvu Súdneho dvora EÚ poslali návrh odpovedí na predbežné otázky, pričom skládka je až do rozhodnutia Súdneho dvora EÚ zatvorená. Vo veci účastníctva v územnom konaní obyvateľa Pezinka potvrdil Najvyšší súd SR rozhodnutie Krajského súdu SR o tom, že vylúčenie z konania bolo nezákonné. Ministerstvo dopravy SR rozhodlo o zastavení mimoodvolacieho konania, ktorým preskúmavalo zákonnosť územného rozhodnutia na skládke. Voči tomuto rozhodnutiu ministerstva sme podali žalobu.

Za porušenie práva na informácie náhrada za nemajetkovú ujmu: Od roku 2004 sme pomáhali klientovi, ktorý sa domáhal ochrany práva na informácie. Sudca mu zakázal nahrávať súdne pojednávanie a hoci okresný aj krajský súd vyslovili porušenie jeho práva na informácie, nepriznali mu požadovanú náhradu ujmy na práve a ani náhradu trov konania. Na základe sťažnosti občana Ústavný súd SR v júni 2011 skonštatoval, že je porušením ústavy, keď súdy bez dostatočných argumentov nepriznali za porušenie práva finančné odškodnenie a náhradu trov konania.

Cesta v Kremnici: VIA IURIS zabezpečilo právnu pomoc občanom Kremnice, ktorí chcú zastaviť nezákonnú cestu ohrozujúcu ich životné prostredie a kultúrne pamiatky mesta. Kremničania sa po neúspešnom správnom konaní, ktoré napadol aj prokurátor, obrátili na súd. Súd najskôr odložil vykonateľnosť územného rozhodnutia a následne vyhovel žalobe občanov.

Prvá právna pomoc

V roku 2011 sme spustili bezplatný internetový manuál *Prvá právna pomoc*, ktorý je určený jednotlivcom a občianskym iniciatívam. Obsahuje 10 modulov venovaných rôznym témam, ako napríklad prístup k informáciám, účasť na ochrane životného prostredia, investičné zámery a kvalita života, atď. Prvá právna pomoc vznikla z našich

niekoľkoročných skúseností a jej zámerom je poskytnúť návod pri riešení právnych problémov, ktoré vznikajú pri realizácii práv alebo pri ochrane verejného záujmu. V každej oblasti návštevníkovi webu poskytujeme základný manuál, vzory podaní a aj odpovede na najčastejšie otázky (FAQ). Prvá právna pomoc je prístupná na www.viaiuris.sk/aktivita/prva-pravna-pomoc.

Ocenili sme Biele Vrany

Biela Vrana (www.bielavrana.sk) je ocenením občianskej odvahy. V roku 2011 sme už po štvrtý krát, spolu s Alianciou Fair-play, ocenili 3 výnimočných ľudí (v abecednom poradí): *Ivana Cehelského*, *Eriku Lakatošovou* a in memoriam *Martu Laukovú*.

II. VIA IURIS v číslach v roku 2011

Zabezpečili sme **80 komplexných právnych konzultácií**.

Zabezpečili sme **právnú pomoc v 23 kauzách** (z ktorých bolo 9 káuz ukončených).

Pripomienkovali sme alebo vypracovali návrhy legislatívnych zmien **10 zákonov**, týkajúcich sa napríklad sprístupňovania súdnych rozhodnutí, prístupu k informáciám, posudzovania vplyvov na životné prostredie.

Vypracovali sme **3 rozsiahle analýzy** o zodpovednosti verejných činiteľov, o slobode prejavu a žalobách verejných činiteľov na ochranu dobrej povesti a o kvalite súdnych rozhodnutí. Analýzy obsahujú aj odporúčania legislatívnych zmien a slúžia ako podklad k náročným kauzám, k legislatívnym aktivitám a k ďalšiemu rozpracovaniu témy.

Vydali sme **26 tlačových správ** a verejnosť sa o nás dozvedela aj prostredníctvom **474 mediálnych výstupov v 36 médiách**.

V spolupráci s právnikmi sme pripravili a spustili **10 modulov Prvej právnej pomoci**.

Na *Otvorenom práve* bolo publikovaných **64 článkov** od viac ako **30 autorov**. Portál navštívilo viac ako **33 000 unikátnych návštevníkov**.

III. Témy VIA IURIS v roku 2011

Zameranie programu VIA IURIS ostalo aj v roku 2011 nezmenené a nadväzovalo na program z roku 2010. Venovali sme sa teda nasledovným témam:

- **Zodpovedný občan**
- **Zodpovednosť sudcov**
- **Zodpovednosť verejných činiteľov**

VIA IURIS sa okrem aktivít uvedených v 3 nosných témach venovalo aj prierezovým aktivitám:

- *Konzultácie*
- *Biela Vrana (www.bielavrana.sk)*
- *Webový portál Otvorené právo a Cena Otvoreného práva (www.otvorenepravo.sk)*
- *Webová stránka VIA IURIS (www.viaiuris.sk)*
- *Prvá právna pomoc*
- *Práca s médiami*
- *Medzinárodná spolupráca*

IV. Zodpovedný občan

Cieľom našich aktivít v tejto téme je pomáhať občanom pri prístupe k informáciám a pri ich účasti na rozhodovaní. Robíme tak zabezpečením zastupovania v konkrétnych kauzách, poskytovaním konzultácií, prostredníctvom vypracovania legislatívnych návrhov a aj ďalšími podpornými aktivitami (napr. *Prvá právna pomoc* na našom webe, séria dokumentárnych filmov *Právo pre ľudí* a pod.). V téme zodpovedný občan sú naše aktivity rozdelené do nasledujúcich oblastí:

- Prístup k informáciám a transparentnosť rozhodovania úradov
- Široká účasť verejnosti na rozhodovaní v konaniach týkajúcich sa životného prostredia a jej prístup k súdom
- Pomoc tým, ktorí sú zastrešovaní pri obhajobe verejného záujmu

IV.1. Prístup k informáciám a transparentnosť rozhodovania úradov

Usilujeme sa o odstránenie legislatívnych a aplikačných bariér širokého prístupu k informáciám. Na naplnenie tohto cieľa zabezpečujeme pre klientov právnu pomoc (kauzy a konzultácie), monitorujeme súvisiacu legislatívu a v prípade potreby navrhujeme legislatívne úpravy.

Legislatívne aktivity a výsledky v roku 2011:

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám: V pracovnej skupine Ministerstva spravodlivosti SR sme sa podieľali na príprave novely infozákona. I keď bol pôvodný návrh novely napokon obsahovo zúžený, podarilo sa nám presadiť niektoré zlepšenia, najmä úpravy smerujúce k tomu, aby aj štátne firmy poskytovali verejnosti informácie o svojom hospodárení. Novela infozákona bola schválená v parlamente.

Občiansky súdny poriadok (OSP): Pripravili sme zmenu ustanovení OSP, ktorá umožňuje súdom priamo prikázať kompetentnému úradu zverejniť informácie, ktoré od nich cez infozákon žiadajú občania. Uvedené doteraz zákon neupravoval a občania museli podstúpiť kolotoč súdnych konaní. V októbri 2011 bola schválená novela OSP, vrátane uvedených ustanovení. Účinné sú od januára 2012.

Stavebný zákon: Vypracovali sme pripomienky k novele stavebného zákona, ktoré zlepšujú prístup k informáciám v rámci konaní podľa tohto zákona. Pripomienky si osvojilo a do vlády predložilo Ministerstvo spravodlivosti SR. Novela stavebného zákona napokon nebola v parlamente schválená, návrh je k dispozícii pre prípadné schválenie v budúcnosti.

Vybraté precedентné prípady, v ktorých VIA IURIS zabezpečilo zastupovanie advokátom:

V súvislosti s nelegálnym postupom pri aktualizácii *územného plánu mesta Bratislava* sa podarilo dosiahnuť rozsudok, ktorý znemožnil prokuratúre utajovať informácie o svojej

činnosti argumentom, že o činnosti prokurátora môže byť informovaný iba nadriadený prokurátor.

Konanie na Ústavnom súde SR, vo veci *zákazu klientovi nahrávať súdne pojednávanie*, bolo úspešne ukončené. Z nálezu Ústavného súdu SR vyplýva, že hoci porušením práva na informácie (zákazom nahrávania súdneho pojednávania) nebola spôsobená občanovi majetková škoda, nemožno porušenie tohto práva bagatelizovať. Tým, že krajský súd dostatočne nevyargumentoval, prečo nepriznal občanovi za porušenie jeho práva na informácie žiadne finančné odškodnenie, porušil ústavu.

Ústavný súd tiež rozhodol, že tým, že krajský súd občanovi nepriznal náhradu trov konania, hoci jeho právo na informácie bolo porušené, znehodnotil jeho úspech v súdnom konaní a spôsobil občanovi majetkovú škodu, čím tiež porušil ústavu. Následne Krajský súd v Prešove zmenil rozsudok prvostupňového súdu v tom zmysle, že žalovaný (Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom spravodlivosti SR) je povinný zaplatiť žalujúcemu občanovi náhradu za nemajetkovú ujmu v sume 995,82 EUR a priznal mu náhradu trov konania.

Žiadosťou o informáciu žiadal klient od Úradu vlády SR *zvukový záznam z rokovania vlády*. Úrad vlády jeho žiadosť o informáciu zamietol. Následne sme podali v tejto veci ústavnú sťažnosť no Ústavný súd SR ju odmietol.

IV.2. Široká účasť verejnosti na rozhodovaní v konaniach týkajúcich sa životného prostredia a jej prístup k súdom

Cieľom našich aktivít v tejto téme je efektívna účasť občanov na rozhodovaní, vrátane možnosti požiadať súdy o preskúmanie rozhodnutí správnych orgánov. Zameriavame sa na konania s dopadom na zdravie a životné prostredie, v ktorých Slovenská republika musí aplikovať záväzky z tzv. *Aarhuského dohovoru* (Dohovor o prístupe k informáciám, účasti na rozhodovaní a prístupe k súdom v konaniach s dopadom na životné prostredie).

Legislatívne aktivity a výsledky v roku 2011:

Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA): Zapojili sme sa do pripomienkovania zákona EIA a do návrhu novely sa nám podarilo presadiť päť zo siedmich pripomienok. Následne bola novela zákona EIA v parlamente schválená. Došlo teda k posilneniu účasti verejnosti pri povoľovaní projektov s významným vplyvom na životné prostredie.

Zákon o ochrane prírody a krajiny: Ministerstvu životného prostredia SR sme poslali podnet na zmenu tohto zákona a navrhli znovuzavedenie tzv. účasti. Jedine takéto postavenie občanov poskytuje reálnu možnosť ovplyvniť rozhodovanie, vrátane možnosti dať rozhodnutie preveriť súdom. Následná novela obsahovala ustanovenia, ktoré sú v súlade s našim návrhom. Novela bola v októbri 2011 schválená v parlamente.

Správa o implementácii Aarhuského dohovoru, ktorú predkladá Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP) členským krajinám dohovoru: Zapojili sme sa do pripomienkovania

a následne odoslali OSN Alternatívnu správu, ktorá odráža skutočný stav implementácie, nakoľko MŽP dôležité nedostatky vo svojej správe opomenulo.

Občiansky súdny poriadok: Pripravili sme legislatívne tézy novely, ktoré by mali umožniť prístup k súdom v konaniach s dopadom na životné prostredie. Tézy sme zaslali Ministerstvu spravodlivosti, ktoré takúto úpravu má vo svojom pláne legislatívnych úloh.

Legislatívne pravidlá vlády: Podali sme pripomienku k navrhovaným zmenám legislatívnych pravidiel vlády. Pripomienkou usilujeme o to, aby sa verejnosť mohla vyjadrovať k poslaneckým návrhom zákonov, ku ktorým dáva vláda stanovisko. Tento návrh zmeny uznesenia vlády nebol prijatý.

Vybraté precedентné prípady, v ktorých VIA IURIS zabezpečilo zastupovanie advokátom:

Pri zastupovaní dotknutých obyvateľov obce Pata sme dosiahli rozsudok, v zmysle ktorého obyvatelia žijúci 70 metrov od zápachajúcej *gumárenskej továrne* musia byť účastníkmi konania, musia mať právo sa k stavbe továrne vyjadriť a chrániť si svoje zdravie a životné prostredie. Rozsudok tiež konštatoval, že aj keď hygienik a úrad životného prostredia dali k stavbe továrne súhlasné stanovisko, aj tak môžu byť okolití obyvatelia továrňou zasiahnutí a musia byť účastníkmi konania.

Vo veci rozširovania *cesty v Kremnici* bola v konaní o žalobe obyvateľov mesta Kremnice, ktorých sme zastupovali, voči územnému rozhodnutiu najskôr na základe žiadosti odložená vykonateľnosť územného rozhodnutia a následne súd vyhovel žalobe, územné rozhodnutie z procesných dôvodov zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

V kauze *skládky Pezinok* prebieha momentálne konanie na Súdnom dvore Európskej únie (SD EÚ) o piatich predbežných otázkach predložených Najvyšším súdom SR. Koncom minulého roka sme na výzvu tohto súdu poslali náš návrh odpovedí na predbežné otázky. Na jar tohto roka sme požiadali o ústne pojednávanie vo veci. Skládka je až do rozhodnutia SD EÚ zatvorená. Vo veci účasti v územnom konaní obyvateľa Pezinka potvrdil Najvyšší súd SR rozhodnutie Krajského súdu SR o tom, že vylúčenie z konania bolo nezákonné. Ministerstvo dopravy SR rozhodlo o zastavení mimoodvolacieho konania, ktorým preskúmavalo zákonnosť územného rozhodnutia na skládku. Voči tomuto rozhodnutiu ministerstva sme podali žalobu.

V kauze *Slatinka* (záverečné stanovisko z posudzovania vplyvov na životné prostredie) sa pokúšame zmeniť doterajšiu prax súdov, ktoré odmietajú preskúmavanie záverečných stanovísk (EIA). Ústavná sťažnosť bola odmietnutá z dôvodu vecnej nepríslušnosti Ústavného súdu SR, rovnako bola v tej istej veci zamietnutá aj žaloba, voči čomu sme podali odvolanie.

IV.3. Pomoc tým, ktorí sú zastrašovaní pri obhajobe verejného záujmu

Usilujeme sa o to, aby zastrašovanie a útoky nebránili ľuďom angažovať sa vo veciach verejných. Žaloby na ochranu osobnosti, trestné oznámenia a ďalšie prostriedky,

ktorými sa snažia umlčať aktívnych občanov, sú zamerané proti jednotlivcom (napríklad angažovaní ochranári, whistleblowers), ale aj proti skupinám (napríklad ochranárske iniciatívy a združenia).

V roku 2011 sme úspešne ukončili kauzu Brunovce, v ktorej sa nám podarilo ochrániť občianskeho aktivistu, ktorý kritizoval starostu obce. Starosta podal proti aktivistovi na Okresnom súde Trenčín žalobu na ochranu osobnosti. Súd jeho žalobu zamietol proti čomu sa starosta odvolal, no aj odvolací Krajský súd v Trenčíne potvrdil rozhodnutie nižšieho súdu. Starosta obce Brunovce bol medzitým odsúdený za zneužívanie právomocí verejného činiteľa.

Taktiež sme sa v uplynulom roku ďalej venovali kauze Jaroslava Pavloviča, ktorému jeho zamestnávateľ nezákonne zrušil štátnozamestnanecký pomer, podľa viacerých indícií aj za jeho aktívne vystupovanie proti skládke v Pezinku. Kauza trvá od roku 2007, od roku 2010 riešime možnosť uplatnenia nároku klienta na vyplatenie mzdy za uplynulé roky, keďže jeho zamestnanecký pomer podľa zákona trval.

Od novembra 2011 zabezpečujeme právnu pomoc pre pani Eriku Lakatošovú, ktorá ako zamestnankyňa obecného úradu v obci Ruská poukázala na zneužívanie prostriedkov obce starostom. Okrem informovania verejnosti podala aj trestné oznámenie. Pani Lakatošová dostala hodinovú výpoveď a starosta jej taktiež znemožňuje nastúpiť do funkcie poslanca miestneho zastupiteľstva, hoci bola regulárne zvolená. Erika Lakatošová bola za svoje konanie ocenená Bielou Vranou 2011 (www.bielavrana.sk).

V. Zodpovednosť sudcov

Súdnictvo budujeme ako nosnú tému pre ďalšiu činnosť organizácie. V téme zodpovednosť sudcov sú naše aktivity rozdelené do nasledujúcich oblastí:

- Kvalita súdnych rozhodnutí
- Prístup k súdnym rozhodnutiam
- Sudcovská etika
- Disciplinárne súdnictvo
- Monitoring výberu sudcov a súdnych funkcionárov

V.1. Kvalita súdnych rozhodnutí

V období od februára do apríla 2011 sme spracovali analýzu o slobode prejavu a žalobách verejných činiteľov na ochranu dobrej povesti. Analýza bola vydaná vo forme publikácie a porovnávame v nej prístup súdov na Slovensku, v USA a Európskeho súdu pre ľudské práva k žalobám verejných činiteľov na ochranu dobrej povesti. Súčasťou analýzy sú aj odporúčania na zmenu praxe súdov a zákonov, s cieľom výraznejšie chrániť slobodu prejavu a zabrániť zneužívaniu žalôb na ochranu dobrej povesti. Publikácia bola oficiálne predstavená 13. 6. 2011 v Bratislave.

V závere roka 2011 sme spracovali analýzu *Kvalita súdnych rozhodnutí*. Analýza je zameraná na slovenskú judikatúru, ale tiež na analýzu rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá sa týka kvality súdnych rozhodnutí. Jej súčasťou sú námety na metodické usmernenie k odôvodňovaniu súdnych rozhodnutí a tiež legislatívny návrh úpravy ustanovení OSP, ktoré sa týkajú odôvodňovania súdnych rozhodnutí.

Kvalita súdnych rozhodnutí bola zároveň témou mesiaca máj na webportáli *Otvorené právo*, kde sme zverejnili viaceré články na túto tému – okrem iného aj rozhovor so sudcom Európskeho súdu pre ľudské práva Jánom Šikutom.

V.2. Prístup k súdnym rozhodnutiam

Spracovali sme a publikovali na internetovej stránke VIA IURIS právnu analýzu týkajúcu sa prístupu verejnosti k súdnym rozhodnutiam na Slovensku a v iných krajinách sveta.

V roku 2011 taktiež parlament definitívne schválil novelu zákona o súdoch, ktorá v podstate obsahuje legislatívny návrh VIA IURIS ohľadom zverejňovania súdnych rozhodnutí na internete a sprístupňovania súdnych rozhodnutí na žiadosť. Z dôvodu vrátenia zákona prezidentom a diania vo výboroch bola účinnosť novely posunutá až na 1. január 2012 a to aj čo sa týka sprístupňovania súdnych rozhodnutí na základe žiadosti.

Pripomienkovali sme novelu zákona o prokuratúre, obsahujúcu aj novelu zákona o slobode informácií, kde sme upozornili Ministerstvo spravodlivosti na legislatívnu chybu v predložennom návrhu zákona, v dôsledku ktorej by došlo k úplnému zrušeniu prístupu

verejnosti k súdnym rozhodnutiam – a to až do 1. 1. 2012. Na základe nášho upozornenia ministerstvo túto chybu odstránilo pri prerokovaní zákona vo výboroch.

Podieľali sme sa aj na tvorbe novely zákona o slobode informácií, kde sme presadzovali, aby v infozákone zostalo zachované samostatné ustanovenie zakladajúce právo verejnosti na prístup k súdnym rozhodnutiam a na prístup k iným informáciám o rozhodnutiach súdov. Vzhľadom na následnú redukciu obsahu novely Ministerstvom spravodlivosti SR, tieto ustanovenia napokon neboli súčasťou predloženej novely zákona.

Po niekoľkých pokusoch sa nám žiadosťou o informácie od Najvyššieho súdu SR podarilo získať všetky vydané disciplinárne rozhodnutia, ktoré budú podkladom následnej analýzy.

V.3. Sudcovská etika

Naša práca v tejto téme nadväzuje na konferenciu z cyklu Prístup k spravodlivosti – bariéry a východiská, ktorá sa uskutočnila vo februári 2011 na tému *Zodpovednosť sudcu: Sudcovská etika a disciplinárna zodpovednosť*.

V diskusii sa väčšina účastníkov konferencie zhodla na tom, že je vhodné uvažovať o vypracovaní nového etického kódexu sudcov. Naše snaženie je teda zamerané na podporu k tomu, aby sa jednak téma sudcovskej profesijnej etiky dostala do popredia, a jednak na vytvorenie odbornej diskusie o obsahu a miere záväznosti nového kódexu. Predmetom uvedených diskusií by malo byť aj vytvorenie etickej komisie, keďže táto myšlienka získala podporu na spomínanej konferencii.

Doterajšie aktivity na projekte sme zamerali najmä na „dobudovanie“ existujúceho etického kódexu sudcov, keďže platný kódex obsahuje iba zásady a absentujú v ňom implementačné pravidlá. Ku každej z uvedených zásad dopracovávame jej implementačnú časť a to predovšetkým z judikatúry a implementačných pravidiel k obdobnej zásade z iných kódexov.

V.4. Disciplinárne súdnictvo

V rámci tejto témy sme pracovali na analýze, v ktorej sme skúmali konzistentnosť rozhodovania disciplinárnych súdov, kvalitu rozhodnutí a odôvodnení a celkovú funkčnosť disciplinárneho súdnictva. Analýza bude publikovaná v roku 2012 a bude mať jednak kvantitatívny rozmer (počet disciplinárnych konaní, najčastejšie previnenie, najviac ukladané sankcie, najčastejší navrhovateľ, priemerná dĺžka konania, dôvody zastavenia konania a pod.), a zároveň v kvalitatívnej časti by porovnávala vybrané prípady disciplinárne potrestaných sudcov a porovnávala aplikáciu jednotlivých inštitútov.

Takáto sumárna analýza doposiaľ na Slovensku urobená nebola. Cieľom je vytvorenie odborného podkladu, ktorý zhodnotí aktuálny stav disciplinárneho súdnictva a bude zdrojom námetov na konkrétne legislatívne zmeny v tejto oblasti.

V.5. Monitoring výberu sudcov a súdnych funkcionárov

Projekt reaguje na legislatívne zmeny, platné od mája 2011, ktoré otvárajú proces výberových konaní na sudcov verejnej kontrole. Monitoringom chceme sledovať a vyhodnocovať profily uchádzačov o funkciu sudcu a v nadväznosti na to aj profily vybraných sudcov. Cieľom projektu v tejto oblasti je prostredníctvom monitoringu a analýzy výberových konaní prispieť k zvýšeniu kvality výberu sudcov, ako kľúčového faktora ovplyvňujúceho stav súdnictva. Projekt navrhuje aj aktivity na zapojenie verejnosti, napr. osobitná webová stránka, diskusné fóra a práca s novinármi.

Partnermi pri realizácii niektorých aktivít v tejto téme sú PDCS (Partners for Democratic Change Slovensko) a Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť.

VI. Zodpovednosť verejných činiteľov

V roku 2011 sme v tejto téme analyzovali rôzne formy zodpovednosti verejných činiteľov na Slovensku z hľadiska právnej úpravy a aplikácie a navrhli sme systémové zmeny.

Predmetom analýzy bola disciplinárna zodpovednosť, trestná zodpovednosť a zodpovednosť za škodu verejných činiteľov (najmä predstaviteľov verejnej správy). Súčasťou analýzy je aj porovnanie s úpravou v iných krajinách (Rakúsko, Nemecko, USA a Česká republika) a legislatívne odporúčania, ktoré sme postúpili predstaviteľom výkonnej a zákonodarnej moci.

Na základe analýzy môžeme na Slovensku konštatovať neefektívnosť trestnoprávnej úpravy, neexistujúcu (vypustenú) disciplinárnu zodpovednosť a neuplatňovanie zodpovednosti za škodu spôsobenú verejným činiteľom. Súčasťou analýzy sú aj odporúčania k legislatívnym zmenám, ktoré by priblížili slovenskú právnu úpravu fungujúcim štandardom v zahraničí.

VII. Podporné aktivity

VII.1. Prvá právna pomoc

Na základe našich skúseností sme vytvorili jednoduchého elektronického sprievodcu právnymi predpismi z vybraných oblastí práva. V každej oblasti návštevníkovi www.viaiuris.sk poskytujeme základný manuál, vzory podaní a aj odpovede na najčastejšie otázky (FAQ).

Na webe VIA IURIS bolo publikovaných všetkých 10 modulov *Prvej právnej pomoci*: „Ako získať informácie“, „Ako založiť občianske združenie“, „Ako zvolať zhromaždenie“, „Ako sa zúčastniť na ochrane životného prostredia“, „Investičné zámery vo vašom okolí“, „Zastrašujú vás pre vaše aktivity?“, „Nefungujúca samospráva“, „Nekonajúce úrady“, „Ako správne spísať petíciu“, „Zásahy do vlastníctva a súkromia“.

VIA IURIS
CENTRUM PRE PRÁVA OBČANA

via iuris na facebooku RSS english version

Nájdite na našom webe: **HĽADAŤ**

TÉMY AKTIVITY MÉDIÁ O NÁS

Prvá právna pomoc

- Investičné zámery vo vašom okolí
- Ako sa zúčastniť na ochrane životného prostredia?
- Zastrašujú vás pre vaše aktivity?
- Nefungujúca samospráva
- Nekonajúce úrady**
- Ako získať informácie?
- Ako správne spísať petíciu?
- Ako zvolať zhromaždenie?
- Ako založiť občianske združenie?
- Zásahy do vlastníctva a súkromia
- ČASTO Kladené OTÁZKY**

Kvalitatívne požiadavky na odôvodnenie súdneho rozhodnutia

Cieľom najnovšej analýzy VIA IURIS je zhrnúť niektoré požiadavky Ústavného súdu SR a Európskeho súdu na argumentáciu v odôvodnení súdneho rozhodnutia.

Nekonajúce úrady

Na Slovensku je smutnou realitou, že orgány verejnej správy alebo súdy, ktoré by mali byť vzorom pri dodržiavaní svojich povinností, mnohokrát nekonajú v zákonom stanovených lehotách. Tie orgány, ktoré zase lehoty na konanie zákonom stanovené nemajú, nekonajú dostatočne rýchlo tak, aby zabezpečili ochranu práv účastníkov konania a zabezpečili pre nich spravodlivé konania bez zbytočných prieťahov. Nečinnosťou úradu môže byť aj opomenutie predpísaných úkonov alebo obštrukčné úkony úrady, ktoré nevedú k úkonu úradu, ktorý účastník požadoval alebo navrhoval.

V nasledujúcom manuáli sa budeme venovať možnostiam nápravy, ktoré má účastník konania k dispozícii v jednotlivých konaniach, ak úrady vykazujú známky nečinnosti.

Základný manuál

Nečinnosť orgánov verejnej správy

V zmysle § 49 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v jednoduchých veciach, najmä ak možno rozhodnúť na podklade dokladov predložených účastníkom konania, **správny orgán rozhodne bezodkladne.**

| [čítať ďalej...](#)

Stiahnite si potrebné vzory

VZOR č. 1:
[Zaloba na nečinnosť](#)

Náhľad Prvej právnej pomoci na webovej stránke VIA IURIS.

VII.2. Biela Vrana

Biela Vrana je ocenením spoločensky prínosného a odvážneho občianskeho činu. Udeľuje sa ako poďakovanie vzácnym ľuďom okolo nás, ktorí sú ochotní brániť pravdu a spravodlivosť, konkrétnym činom preukázali občiansku odvahu, potlačili osobné záujmy v mene verejného prínosu, hodnôt, či princípov a mohli pritom podstúpiť riziko, rôzne príkoria, či zažiť odsúdenie. Ocenenie udeľujeme od roku 2008 spolu s Alianciou Fair-play (www.fair-play.sk). V roku 2011 sme spolu s partnerom pripravili 4. ročník ocenenia. Ocenenie v tomto roku získali (v abecednom poradí): *Ivan Cehelský*, *Erika Lakatošová* a in memoriam *Marta Lauková*.

Na odovzdávaní Bielych Vrán 2011 sa zúčastnili laureáti ocenenia za všetky uplynulé ročníky.
Foto: Juraj Kováčik (www.jurajkovacik.com)

Ivan Cehelský je dôchodca z Považskej Bystrice a bývalý pracovník okresného úradu životného prostredia. Aktívne vystupoval na ochranu chránenej oblasti Strážovských vrchov a podával podnety proti veľkoplošnému výrubu lesa v oblasti. Bol ocenený za vytrvalé angažovanie sa v ochrane prírody napriek pokročilému veku a viacnásobným útokom na jeho majetok, ktorými mu boli spôsobené značné škody.

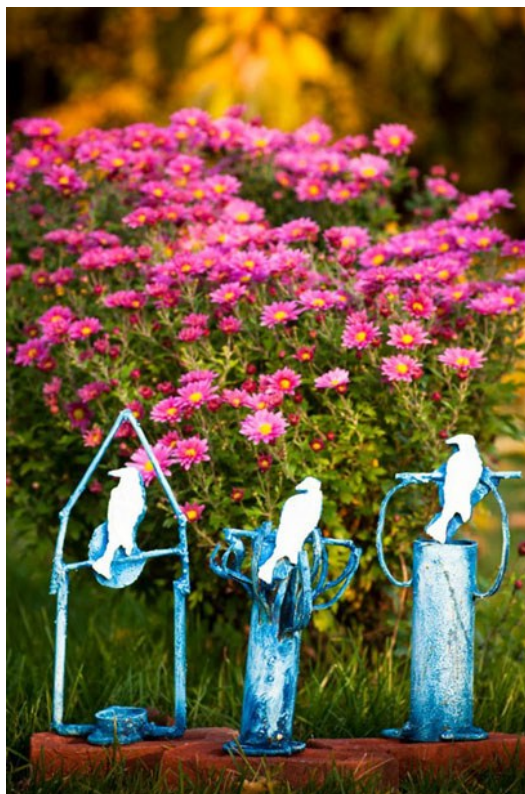
Erika Lakatošová bola zamestnankyňou Obecného úradu v obci Ruská, kde ako administratívna pracovníčka mala na starosti aj účtovníctvo obce. Všimla si, že starosta vyberá tisíce eur z obecných prostriedkov bez toho, aby ich využitie podložil dokladmi. Rozhodla sa pred svojvoľným hospodárením starostu „nezatvárať oči“ a v auguste 2009 podala trestné oznámenie. Vo februári 2010 starosta pani Lakatošovú z hodiny na hodinu vyhodil. Erika Lakatošová bola ocenená za dôslednú ochranu verejných zdrojov, vytrvalosť aj napriek tomu, že v úsilí ostala sama a nepodľahnutie tlaku.

Marta Lauková ako sudkyňa Okresného súdu Bratislava I na jar 2009 rozhodovala o väzbe L.CH., člena medzinárodného prevádzачského gangu. Pred rozhodnutím jej bol cez

sekretárku poslaný lístok s textom „CH. - PREPUŠTIŤ? AK SA DÁ!!!“. Marta Lauková rozhodla tak, že dotýčny z väzby prepustený nebol. Po rozhodnutí začalo sudkyňu Martu Laukovú vedenie súdu šikanovať, až kým po viacerých krátkodobých PN ostala od septembra 2009 dlhodobo práceneschopná, s častými hospitalizáciami. Po zástave srdca ostala v kóme a 5. septembra 2010 zomrela. Marta Lauková bola ocenená za odvahu pri presadzovaní sudcovskej nezávislosti napriek politickému tlaku a osobnému šikanovaniu.

Porotu Bielej Vrány v roku 2011 tvorili (v abecednom poradí): *Marek Božík* – Biela Vrana 2010, kníhkupec, člen občianskeho združenia Park v meste a neúnavný bojovník za Park v Bardejove. *Pavel Holländer* – podpredseda českého Ústavného súdu. *Ivan Kamenec* – pracovník Historického ústavu SAV, vysokoškolský učiteľ a historik špecializujúci sa na slovenské dejiny v rokoch 1918-1945. *Juraj Kušnierik* – novinár .týždňa, redaktor rozhlasovej relácie Slová_FM, vášnivý čitateľ a milovník Islandu. *Ján Mičovský* – Biela Vrana 2010, lesník, autor knihy Nežná zelená, člen petičného výboru Ľudia pre lesy; človek, ktorý odhalil rozsiahle plytvanie v štátnom podniku Lesy SR. *Daniel Pastirčák* – porotca Bielej Vrány 2010, básnik, esejista, výtvarník a kazateľ Cirkvi Bratskej. *Martin Milan Šimečka* – porotca Bielej Vrány 2010, publicista, spisovateľ, ako šéfredaktor pôsobil v Domine fóre, SME, aj v českom Respekte.

Sošky *Bielej Vrány* vytvoril, tak ako aj v rokoch 2009 a 2010, sochár a výtvarník Fero Guldán (www.feroguldan.com).

Sošky ocenenia Biela Vrana 2011.
Foto: Juraj Kováčik (www.jurajkovacik.com)

VII.3. Otvorené právo a Cena Otvoreného práva

Otvorené právo (www.otvorenepravo.sk) je webový portál, ktorý vytvára priestor pre otvorenú diskusiu o témach na pomedzí práva, politiky a spoločnosti. Doplnujúcim projektom je *Cena Otvoreného práva*, ktorou oceňujeme kreatívne myslenie študentov právnických fakúlt. V roku 2011 sme pokračovali v prevádzke *Otvoreného práva* a uskutočnili druhý ročník *Ceny Otvoreného práva*.

V roku 2011 navštívilo *Otvorené právo* 33 194 unikátnych návštevníkov, čo znamená v priemere 2 766 unikátnych návštevníkov mesačne. Celkovo bolo v uvedenom období OP navštívené 73 977 krát (o 45 357 viac ako v roku 2010) pričom priemerný čas strávený na portáli bol 3:15 min. Pravidelní návštevníci tvorili 57%, 187 ľudí odoberalo newsletter OP a ku koncu roku malo OP na Facebooku 484 fanúšikov.

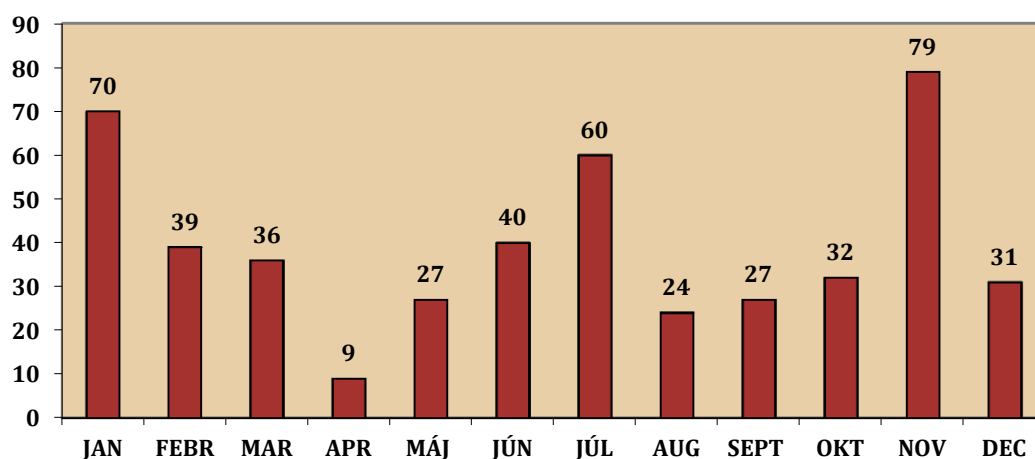
Zároveň bolo na portáli za rok 2011 publikovaných celkovo 64 článkov, od 34 autorov. Pribudol teda počet prispievateľov článkov a tiež rozhovory so zaujímavými osobnosťami, napr. prof. Alexandra Krsková, ministerka Lucia Žitňanská, štátna tajomníčka Mária Kolíková, špeciálny prokurátor Ján Hrivnák, sudkyňa Adéle Kent z Kanady, prezident policajného zboru Jaroslav Spišiak či sudca Európskeho súdu pre ľudské práva Ján Šikuta).

Na spropagovanie portálu medzi študentmi práva sme vo februári 2011 vyhlásili druhý ročník *Ceny Otvoreného práva*. Porotu tvorili zástupcovia z radov sudcov, novinárov, akademickej obce a advokácie. Cena bola udelená 3 študentom za ich eseje na témy etika a zodpovednosť sudcov, sloboda prejavu a jej hranice, a súčasné reformy v súdnictve alebo prokuratúre.

Vítazkou druhého ročníka *Ceny Otvoreného práva* sa stala *Kristína Potomová*, študentka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity. Jej víťazná esej bola publikovaná aj na webovom portáli *Otvorené právo*.

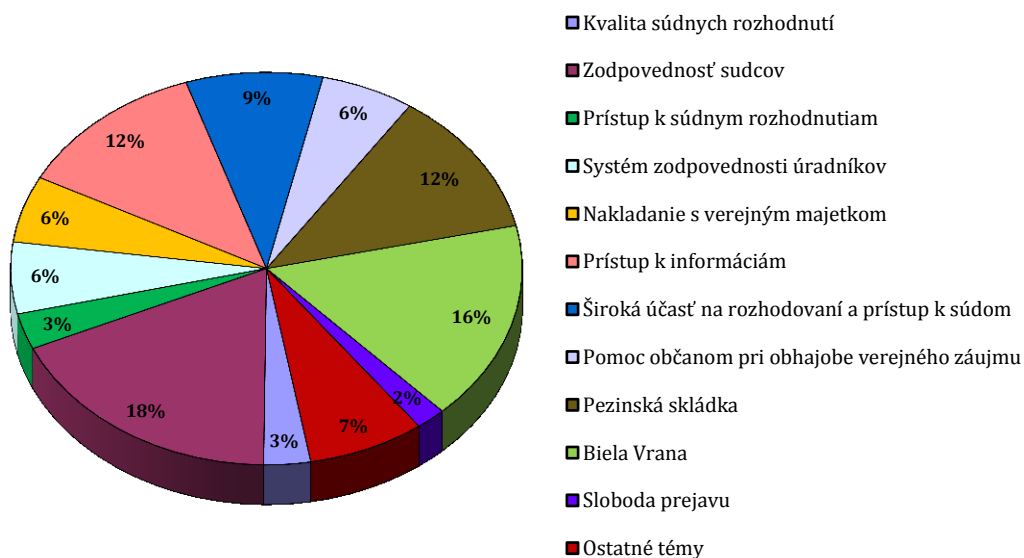
VIII. VIA IURIS v médiách v roku 2011

V roku 2011 o nás uverejnilo 36 médií spolu 474 neplatených príspevkov, ktoré sa priamo zmieňujú o VIA IURIS, našej práci alebo projektoch.

Najviac príspevkov bolo publikovaných na spravodajských weboch (212), v slovenských denníkoch (137) či v spravodajských agentúrach (43). Rádiá sa zmienili o VIA IURIS 24-krát a televízne stanice o nás priniesli 33 výstupov. V týždenníkoch či regionálnych médiách sa zmienka o VIA IURIS objavila 25-krát.

Jednotlivé témy našej činnosti boli médiami pokryté nasledovne:

IX. Správa o hospodárení združenia v roku 2011

IX.1. Príjmy

<i>Zdroj príjmu</i>	<i>Priame finančné príjmy</i>	<i>Nepriame finančné príjmy</i>	<i>Príjmy celkom</i>
Grant OSI Budapest	88 160,00 EUR		88 160,00 EUR
Grant Úradu vlády SR	64 246,00 EUR		64 246,00 EUR
Grant Trust for Central and Eastern Europe	30 660,83 EUR		30 660,83 EUR
Grant Veľvyslanectva Holandského kráľovstva	10 000,00 EUR		10 000,00 EUR
Grant Veľvyslanectva USA	7 020,00 EUR		7 020,00 EUR
Grant Nadácie otvorenej spoločnosti	5 850,00 EUR		5 850,00 EUR
Grant Britskej ambasády	5 400,00 EUR		5 400,00 EUR
Grant Stredoeurópskej nadácie	2 000,00 EUR		2 000,00 EUR
Grant Kanadskej ambasády	1 062,27 EUR		1 062,27 EUR
Grant Greenpeace	800,00 EUR		800,00 EUR
Doplatky grantov na výrobu filmov	2 421,00 EUR		2 421,00 EUR
Kontrakt ETC - Fundamental Rights Agency	5 280,00 EUR		5 280,00 EUR
Kontrakt DOLCETA	2 640,00 EUR		2 640,00 EUR
Príjmy z prenájmu priestorov a služieb s tým spojených	13 433,72 EUR		13 433,72 EUR
Príjmy zo živnosti a z kontraktov	1 330,00 EUR		1 330,00 EUR
Prijatá asigovaná daň (2 %)	4 790,08 EUR		4 790,08 EUR
Dary	12 681,86 EUR		12 681,86 EUR
Úroky	146,36 EUR		146,36 EUR
Iné príjmy	1 550,00 EUR		1 550,00 EUR
SITA - znížená cena mediálneho monitoringu		864,00 EUR	864,00 EUR
Celkom	259 472,12 EUR	864,00 EUR	260 336,12 EUR

IX.2. Výdavky

<i>Kategória výdavku</i>	<i>Suma výdavku</i>
Riešenie prelomových káz a konzultácie	33 653,12 EUR
Advokácia a legislatívna činnosť	29 374,01 EUR
Analýzy	31 671,84 EUR
Medzinárodná spolupráca a aktivity	14 557,65 EUR
Konferencia a zborník z konferencie Prístup k spravodlivosti	15 124,10 EUR
Podujatie Biela Vrana	13 760,16 EUR
Webportál Otvorené právo a podujatie Cena Otvoreného práva	6 394,28 EUR
Tvorba filmov Právo pre ľudí	7 666,20 EUR
Tvorba sekcie Prvá Právna Pomoc	12 161,79 EUR
Tvorba a tlač publikácií	1 996,56 EUR
Mediálny monitoring	1 403,10 EUR
Propagačné materiály	369,45 EUR
Aktualizácie a programovanie webových stránok	891,90 EUR
Nákup softvéru a odbornej literatúry	2 337,37 EUR
Kancelárske potreby, výpočtová a komunikačná technika	692,96 EUR
Prekladateľské služby	253,00 EUR
Audit účtovníctva	900,00 EUR
Zaplatená daň z príjmov a nehnuteľností	551,21 EUR
Úradné poplatky	569,62 EUR
Bankové poplatky	56,69 EUR
Náklady na nájom a energie	7 641,39 EUR
Údržba nehnuteľností a servis techniky	1 481,42 EUR
Poistenie nehnuteľností	541,60 EUR
Komunikačné výdavky (telefóny, internet, poštovné)	1 607,87 EUR
Cestovné	3 763,34 EUR
Interné porady, stretnutia a zhromaždenie členov	117,66 EUR
Vrátenie prijatých darov	8 665,92 EUR
Ostatné výdavky	285,95 EUR
Celkom	198 490,16 EUR

IX.3. Správa nezávislého audítora

SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA štatutárnemu orgánu VIA IURIS – CENTRUM PRE PRÁVA OBČANA

Uskutočnili sme audit priloženej účtovnej závierky občianskeho združenia VIA IURIS – CENTRUM PRE PRÁVA OBČANA, ktorá obsahuje súvahu k 31. decembru 2011, výkaz ziskov a strát za rok končiaci k uvedenému dátumu a poznámky, ktoré obsahujú prehľad významných účtovných zásad a účtovných metód a ďalšie vysvetľujúce informácie.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu neziskovej organizácie za účtovnú závierku

Štatutárny orgán neziskovej organizácie je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej závierky, ktorá poskytuje pravdivý a verný obraz v súlade so zákonom o účtovníctve č. 431/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“) a za interné kontroly, ktoré štatutárny orgán považuje za potrebné pre zostavenie účtovnej závierky, ktorá neobsahuje významné nesprávnosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

Zodpovednosť audítora

Našou zodpovednosťou je vyjadriť stanovisko k tejto účtovnej závierke na základe nášho auditu. Audit sme vykonali v súlade s medzinárodnými auditorskými štandardmi. Podľa týchto štandardov máme dodržiavať etické požiadavky, naplánovať a vykonať audit tak, aby sme získali primerané uistenie, že účtovná závierka neobsahuje významné nesprávnosti.

Súčasťou auditu je uskutočnenie postupov na získanie auditorských dôkazov o sumách a údajoch vykázaných v účtovnej závierke. Zvolené postupy závisia od úsudku audítora, vrátane posúdenia rizík významnej nesprávnosti v účtovnej závierke, či už v dôsledku podvodu alebo chyby. Pri posudzovaní tohto rizika audítor berie do úvahy interné kontroly relevantné na zostavenie účtovnej závierky účtovnej jednotky, ktorá poskytuje pravdivý a verný obraz, aby mohol navrhnúť auditorské postupy vhodné za daných okolností, nie však na účely vyjadrenia stanoviska k účinnosti interných kontrol účtovnej jednotky. Audit ďalej zahŕňa vyhodnotenie vhodnosti použitých účtovných zásad a účtovných metód ako aj primeranosti účtovných odhadov, ktoré urobil štatutárny orgán, ako aj vyhodnotenie celkovej prezentácie účtovnej závierky.

Sme presvedčení, že auditorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre naše auditorské stanovisko.

Stanovisko

Podľa nášho stanoviska účtovná závierka poskytuje vo všetkých významných súvislostiach pravdivý a verný obraz finančnej situácie občianskeho združenia VIA IURIS – CENTRUM PRE PRÁVA OBČANA k 31. decembru 2011 a výsledku jej hospodárenia za rok končiaci k uvedenému dátumu v súlade so zákonom o účtovníctve.

Banská Bystrica, 31.12.2011

MONAREX audit consulting, s.r.o.
ČSA 24
974 01 Banská Bystrica
Obchodný register Banská Bystrica
Oddiel Sro, vložka číslo 3701/S
licencia SKAu 263

Ing. Ladislav Pompura
zodpovedný audítor
licencia SKAu 818

X. Ľudia vo VIA IURIS

X.1. Členovia tímu

Martin Štoffa – výkonný riaditeľ

Milan Šagát – projektový koordinátor

Žofia Mališová – manažérka kancelárie Banská Bystrica

Marta Zipserová – manažérka kancelárie Pezinok

Zdenka Tesárová – ekonómka

Miriám Kejzlarová – mediálna poradkyňa

X.2. Spolupracujúci právnici a advokáti

Zuzana Čaputová

Peter Wilfling

Eva Kováčechová

Dana Mareková

Imrich Vozár

Kristína Babiaková

Tímea Stránská

X.3. Členovia rady

Tomáš Kamenec – advokát, Dedák & Partners

Marián Leško – publicista, novinár

Andrej Majerník – advokát, Majerník & Miháliková

Dušan Ondrušek – riaditeľ, PDCS

Marek Šulík – strihač a režisér v slobodnom povolání

JUDr. Jozef Vozár, CSc. – Slovenská akadémia vied